

Røde rytmer i smilets by

Til VS-festival i 1970'ernes Århus

Bertel Nygaard

Ill. 1: Annoncen for VS's sommerfestival i Socialistisk Dagblad viste festivalteltene som en lys, romantisk utopi i kontrast til den mørke, kapitalistiske by i baggrunden.

”[D]et er så sjældent, at der er lidt fest og underholdning i politik. Især er venstrefløjen desværre røvkedelig,” skrev en læser i sensommeren 1979 til den lokale, parti-uaafhængige venstrefløjs-ugeavis *Århus Folkeblad*.¹ Men netop weekenden før, den 25.-26. august, havde der været et lyspunkt: Den lokale afdeling af partiet Venstresocialisterne (VS) arrangerede den anden af sine årlige festivaler, dette år i Tangkrogen, en flad, åben plæne ud mod Århusbugten i byens sydlige ende med udsigt ud over vandet og ind over havnen og byen fra syd.

Boder og bannere med politiske slagord mod ung arbejdsløshed og boligmangel indrammede pladsen som en midlertidig zone for politisk engagement, men også for socialt samvær omkring musik. Den skrivende festivaldeltager, som avisen hverken satte navn, alder eller køn på, beskrev sig som en ”almindelig venstrefløjssympatisør,” der her kunne udleve sine politiske holdninger i behageligt uformelle former, møde gamle venner og ”ligge og kokse ud til masser af fed musik” – det veletablerede lokale kvindeband Shit & Chanel, det svenske venstrefløjsorkester Ensamma Hjärtans Rock Show og adskillige flere.² Oven i købet med gratis adgang begge dage, undtagen lørdag aften, hvor festivalen fortsatte i midtbyen med endnu flere bands i Ridehuset til 30 kroner.³

Ved overhovedet at skrive offentligt om sine oplevelser til festivalen skilte denne festivaldeltager sig lidt ud fra mængden. Gennem skribentens særlige opfattelser kan vi ikke desto mindre nærme os et konkret situeret møde mellem politik og musikkultur fra en position, som er væsentlig, men typisk underbelyst i historieskrivningen om både musik og politik: publikums. Og ved at anskue begivenheden med afsæt ude på pladsen, snarere end på scenen eller blandt arrangørerne, kan vi trække forbindelseslinjer ud til ikke blot enkelte musikeres historier eller VS’ udvikling, men endda til en bredere, venstreorienteret modkultur og modoffentlighed, der søgte at rodfæste globale socialistiske projekter i det lokale byrum, som *Århus Folkeblad* i de år bestræbte sig på at give et samlet udtryk.

Betragtet fra nutiden kan denne modoffentlighed virke fremmedartet, men i sin samtid var den en signifikant faktor i byens både politiske og musikalske liv. Ved at udforske den kan vi nærme os et historisk væv af politiske, kulturelle og æstetiske forhold, der til sammen placerede bestemte former for musik centralt som led i en modoffentlighed med sine egne sociale rum og rytmer, som både skulle indgå i politisk kamp og levere et frirum af nydelse, som i yderste fald kunne fungere som en utopisk-sanselig foregribelse af et anderledes liv i et grundforandret, socialistisk samfund. Det vil jeg gøre på de følgende sider med afsæt i den anonyme festivaldeltagers refleksioner over sine oplevelser der på græsset i Tangkrogen i august 1979.

¹ ‘Her er musikken, vennerne og bajerne’, *Århus Folkeblad* 30.8.1979, s. 13.

² ‘Her er musikken’.

³ Programmet fremgik bl.a. af annoncen i *Socialistisk Dagblad* 24.8.1979.

Ill. 2: VS-Festival i Tangkrogen, august 1979, som Socialistisk Dagblads fotograf indfangede den fra scenen: siddende eller stående på den bare græsmark, omkranset af vogne og boder med politisk indhold.

Festivalen som musikalsk mod-rum og politikform

For VS' Århusafdeling var det at arrangere festival stadig ret nyt. Men selve festivalformatet med mange musiknavne i en midlertidig, fortrinsvis udendørs sammenhæng havde været en integreret del af den internationale mod- og ungdomskultur siden slutningen af 1960'erne. I Danmark fik musikfestivalen ikke mindst form med Roskilde Festival, der navnlig i de første år blev forbundet med venstrefløjsværdier og kunne opfattes som en midlertidig, udøvet utopi med musikken som omdrejningspunkt for anderledes, egalitære og spraglede sociale normer.⁴ Festivalen kunne være et midlertidigt musikalsk mod-rum.

Også Århus og de omgivende områder havde en vis tradition for festivaler af skiftende art. I 1958 havde Jysk-Fynsk Jazzunion holdt sin årlige festival lørdag d. 2. maj i Århus Hallen med fire timers musik spillet af 18 orkestre foran et fortrinsvis ungt publikum, efter billederne at dømme pænt placeret på hallens stolerækker (se ill. 3).

⁴ Se ikke mindst Anna Ullman: *De sidste drømmere*, København: Gad 2020.

Helt anderledes Roskildefestival-agtig var den todages beatfestival Ring Djursland Festival ved landsbyen Pederstrup cirka tre kvarters kørsel fra Århus midtby i sommeren 1971. Her var teltlejr og hippie-agtigt langhårede unge mennesker. Jazzpublikummet i 1958 havde slået sig løs med korslagte ben og en øl eller en pibe tobak i hænderne. Ring Djursland Festival var præget af langt mere uformelle, afslappede former og overnatning, der i højere grad kunne gøre denne lille begivenhed til en sprække af anderledes liv, som forenede storbykultur og ruralromantik – midt i det, der til daglig havde helt anderledes funktion af et motorsportsanlæg omgivet af marker og små landsbyer, ikke langt fra Tirstrup lufthavn.

Her kom modkulturelle strømninger til udtryk i skarp modsætning til Århus Festuge, der siden sin start i 1965 havde profileret sig på finkulturelle musikarrangementer, suppleret med traditionelle former for bredere underholdning på betydelig afstand af det frembrydende ungdomsoprørs beatmusik og kritikker af det bestående samfunds normer. I 1969 havde unge århusianere ligefrem arrangeret en demonstration under festugen i protest mod dens manglende tilbud til den beat-elskende ungdom. Det resulterede bl.a. i, at Festugekomiteen støttede det følgende års Rolling Stones-koncerter med 15.000 kr.

Hen over midten tog også den organiserede venstrefløj festivalformen til sig. Her havde man i forvejen de årlige 1. maj-arrangementer som festivallignende forsamlinger, hvor de politiske taler blev afløst af både fællessang og orkestre, men i løbet af 1970'erne blev venstrefløjens årsrytmer udbygget med adskillige tilbagevendende festivaler, der lagde større vægt på musik og underholdning og dermed både kunne styrke gejsten blandt de allerede engagerede, tiltrække et bredere publikum og – hvis alt gik vel – skaffe indtægter til

Ill. 3: Det jazznydende publikum i Århus Hallen til Jysk-fynsk Jazzunions fire timer lange musikfestival 2. maj 1958. Foto: Børge Venge (Århus Stadsarkiv).

Ill. 4: Ring Djursland Festival, juni 1971. På motorsportspladsen optrådte ikke mindst progressive københavnske beatorkestre som Culpeper's Orchard, Ache, Day of Phoenix, Alrune Rod og Skousen & Ingemann for et ungt, langhåret publikum i løse gevandter.

den politiske virksomhed. I 1974 lancerede Rødstrømpebevægelsen i København med overvældende succes en årlig kvindefestival i Fælledparken, og to år senere startede Danmarks Kommunistiske Parti samme sted *Land og Folk-Festival*, der også tiltrak titusindvis af mennesker frem til partiets afgørende krise i slutningen af 1980'erne. Men det var andre mennesker end deltagerne på VS-festivalen i Århus, der i 1979 lå i samme weekend som Land og Folk-festivalen i København.⁵

I Århus begyndte venstrefløjen fra slutningen af 1970'erne at organisere sine egne festivaler efter de københavnske forbilleder. Den 21.-22. maj 1977 arrangerede århusianske kvindeaktivister for første gang Jysk Kvindefestival på Tangkrogen med kvindebands, taler, teater, film, lysbilledforevisninger og gruppediskussioner om kvindekamp – og i Stadionhallen lørdag aften en fest, der i modsætning til den øvrige festival kun var for kvinder.⁶ Det blev så stor en succes, at kvindefestivalen blev en årlig begivenhed samme sted og efter næsten samme skabelon ind i første halvdel af 1980'erne. Altså grundlæggende samme festivalskabelon, som VS fulgte her i 1979.

Blot en uge efter den første jyske kvindefestival fulgte *Rockfestival* arrangeret af Danmarks Kommunistiske Ungdom (DKU), 28.-29. maj i Botanisk Have – den første af adskillige årlige DKU-festivaler. Her var politiske taler af både DKU's formand, moderpartiets formand, Knud Jespersen, og den kendte forfatter Hans Scherfig, der også ofte trådte frem som DKP'er, foruden musikalske indslag af Gnags, Shit & Chanel, Buki Yamaz og Jan Toftlund.⁷ For et talrigt og meget synligt publikum kunne de festivaler til sammen indgå i en ny årsrytme af kulturelle og politiske begivenheder, der forenede politiske markeringer med populær musik.

Til VS-festival kunne musikken godt ligne den på DKU-festivalen, men de autoritative politiske taler synes at have fyldt mindre. Den første VS-festival i 1978 havde i for høj grad været en indsamlingsfest til gavn for partikassen og det sociale samvær på venstrefløjen, vurderede arrangørerne selvkritisk i 1979. Derfor havde de dette år vedtaget et politisk tema for festivalen, nemlig kampen mod ungdomsarbejdsløshed.⁸

Ill. 5: Shit & Chanel på scenen til Rockfestival, arrangeret af Danmarks Kommunistiske Ungdom, august 1977. Foto: Bjarke Remme Larsen (Århus Stadsarkiv).

⁵ Jf. *Information* 27.8.1979.

⁶ 'Kvindernes arbejde emne for Jysk Kvindefestival', *Århus Folkeblad* 21.5.1977.

⁷ 'Rockfestival i Botanisk Have', *Århus Folkeblad* 21.5.1977.

⁸ 'Politisk arbejde er ikke kun papir og triste møder', *Socialistisk Dagblad* 25.8.1979.

Man ville støtte de unge i at udfolde deres egne initiativer. En af arrangørerne, Carl Ancher Pedersen, forklarede i det landsdækkende *Socialistisk Dagblad*: "Når de unge bliver mødt med afvisning, når de søger arbejde eller uddannelsesmulighed, så efterlades de i et socialt tomrum, som vi på venstrefløjten indtil nu ikke virkeligt har formået at stille noget op med". De unge reagerede ganske vist på elendigheden, fortsatte han, men "stort set forvirret, panikagtigt, frustreret og desorganiseret". Nogle gjorde ganske vist oprør, som man så i punkbevægelsen, men der var også "voldelige, potentielt halvfascistiske tendenser". De tendenser måtte man bekæmpe ved at komme de unge i møde med en anden form for politik end venstrefløjens sædvanlige, ordrige udredninger.

Fra arrangørernes side var festivalen dermed også et forsøg på at udfolde politik i mere appellerende former, fortalte Pedersen:

Festivalen skal også ses som et forsøg på at gøre op med de meget snævre rammer, der traditionelt ligger for politisk arbejde på venstrefløjten, i hvert fald for VS. Det er ofte triste møder og alt for meget papir, der dominerer. Man deler en utrolig bunke papir ud – pjecer, løbesedler osv. til arbejdspladser, uddannelsessteder og ved demonstrationer, men spørgsmålet er, hvor meget de fungerer udover venstrefløjens egne rækker.⁹

Festivalen kan også tages som et praktisk opgør med den tidligere uskrevne, men fungerende parole: Er du blæst – få noget læst.¹⁰

Musikfestivalen skulle altså udøve en form for politik, der ikke kun appellerede til fornuftserkendelse af samfundsmæssige modsætninger og interesser, men også til sanser, følelser og krop. Og for at understrege musikfestivalens politiske karakter var der på festivalpladsen ikke blot transparente med paroler om ungdomsarbejdsløshed, men også film og en lysbilledserie, der skildrede lokale unges egne initiativer mod arbejdsløsheden, og hvordan de initiativer blev svigtet af kommunen. Og hele festivalen blev indledt med en demonstration – en 'miniarbejdsløshedsmarch' – fra Klostertorv i Århus midtby ud mod festivalpladsen, en optakt til både festivalen og den større arbejdsløshedsmarch, hvor flere hundrede unge arbejdsløse marcherede med bannere og under stor mediebevågenhed fra Aalborg 1. september til København 15 dage senere.¹¹

Det indledende optog fra midtbyen til festivalpladsen blev dog ikke omtalt hos den skrivende festivaldeltager, der synes at være stødt til senere, da musikken spillede. Og nok havde musikprogrammet et venstrefløjsspræg, måske tydeligst i det svenske band Ensamma Hjärtans Rockshow og det københavnske børnerockband Parkering Forbudt. Men først og fremmest var festivalens musik efter alt at dømme udvalgt for sin appel til et bredere,

⁹ 'Politisk arbejde er ikke kun papir'.

¹⁰ 'Politisk arbejde er ikke kun papir'.

¹¹ Interessant i denne forbindelse er en radioreportage om det følgende års arbejdsløshedsmarch:

<https://www.danskkulturarv.dk/dr/arbejds%C3%B8s-i-1980-i-forl%C3%A6ngelse-af-arbejds%C3%B8shedsmarch-1980-tegneset-billede-af-arbejds%C3%B8sheden-i/>

fortrinsvis ungt publikum ud over kernen af allerede indviede. På programmet stod først og fremmest rockbands med evne til at vække publikums begejstring over musik og performance.¹² På det plan ramte arrangørerne også den skrivende festivalgæsts smag:

Shit & Chanel er aldrig til at gå fejl af, det er solidt og professionelt, det de laver. Ensamma Hjærtans Rock Show svingede kolossalt godt. Det gjorde Parkering Forbudt også, og med stærke, politiske tekster, der ramte præcist og hårdt.¹³

Netop denne festivaldeltager identificerede sig dog så meget med venstrefløjen, at musikken ikke kun skulle gribe kroppen, men også have udtrykkeligt politisk bud. At jazzrockbandet Grand Danois – med navnkundige Burnin' Red Ivanhoe-veteraner som Karsten Vogel og Ole Fick – kunne "få publikum op at stå," var ikke nok, lød det i indlægget til *Århus Folkeblad*, for der var "ikke meget socialisme" i den musik. I det hele taget mente den ellers musikbegeistrede festivaldeltager, at musikken fyldte for meget på politikens bekostning. Musikken overdøvede samtaler og trak publikums opmærksomhed bort fra de mange politiske boder, og pauserne mellem musikkindslagene var så korte som muligt, typisk kun et kvarters tid. Kunne man ikke gøre pauserne længere, så der blev tid til politiske diskussioner?¹⁴ Balancen mellem underholdning og politisk indhold var et tilbagevendende emne til de politiske festivaler i Århus i disse år.

111. 6: VS-festivalens publikum, som Århus Folkeblad viste det i 1979 – de fleste uformelt og stiltfærdigt siddende i græsset med blikket vendt mod scenen, andre i periferien, stående med opmærksomheden delt mellem musikken, småsnakken og de politiske boder

Rock og venstrefløj

Selv uden indgående diskussioner i de mange politiske organisationers boder kunne musikoplevelsen dog blive politisk i den forstand, at festivalen kunne trække på tidens veletablerede associationer af rockmusik med politisk venstreorientering. På tværs af

¹² Programmet fremgik bl.a. af annoncen i *Socialistisk Dagblad* 24.8.1979.

¹³ Samme.

¹⁴ Samme.

stilforskellene mellem Grand Danois' jazzrock og andre optrædende som Kræn Bysteds' folkrock og det unge lokale band Kliches new wave-stil befandt alle festivalens musiknavne sig inden for spektret af rockmusik med trommer, elbas og elguitar som den instrumentale ryggrad.

Dermed havde arrangørerne – efter alt at dømme med udpræget selvfølgelighed – fravalgt en lang række andre muligheder. Det gjaldt ikke kun den diskomusik, der for store dele af datidens venstrefløj betegnede en kommerciel afledning af arbejderklasseungdom fra kampen for bedre samfundskår – selv om nogle venstrefløjskræfter også udtrykte større forståelse for, hvad diskokulturen havde at tilbyde ungdommen.¹⁵ Det gjaldt også den viselignende sang til enkle, akustiske, *folk*-musikalske klange, som især havde præget venstrefløjsmusikken i dens første år omkring 1970. Benny Holsts 'Sang om merværdi' fra 1971 lød oprindelig sådan og var blevet spillet akustisk utallige gange siden som en både tekstlig og musikalsk modvægt til kapitalens udbytning af arbejdskraften. Kliches udgave til festivalen satte strøm til – og en portion ironisk distance til både arrangører og kernepublikum. "Den handler egentlig om at stå op om morgen og komme hen på sit arbejde," introducerede forsangeren Lars Hug denne antikapitalistiske slagsang. Kliches version bevarede nok Holsts melodi og Jesper Jensens sangtekst om arbejderen, der er tvunget til at lade sig udbytte dag ind og dag ud. Men hvor Holst havde understreget sympatien for mennesket ved bløde, humanistiske klange og rytmer, der kunne høres som et friere menneskelivs hjerteslag imod det kapitalistiske samfunds maskinmæssigt ensartede takter, der kunne Kliches hårde punkrytmer snarere synes at flygte med det kapitalistiske arbejdslivs maskinrytmer (hør Holst version [her](#) og Kliches version [her](#) i en live-version netop fra VS-festivalen i 1979).¹⁶

Festivalens fravalg omfattede også den traditionelle jazzmusik, som fyldte meget i byens musikliv og ind imellem også havde dannet et lydspor til venstrefløjsarrangementer. Nu kunne den virke som et fremmedelement. Da SF og VS små tre år senere hyrede det lokale trad-jazz-band Arosia til venstrefløjens 1. maj-arrangement i Botanisk Have, faldt det i hvert fald den nyuddannede cand.mag. i musikvidenskab Henrik Adler for brystet. Uanset hvor godt Arosia spillede, skrev Adler i den nye venstrefløjslokalavis *Byens Fri Blad* – en mere magasinpræget afløser for *Århus Folkeblad* – så var denne musikstil "løsrevet fra enhver social og historisk sammenhæng." Den traditionelle jazz var dermed blot en "udfylder af det sociale tomrum på Tagsekæget og andre steder en lørdag aften, hvor man *bare* skal ha det skægt".¹⁷ Den manglede altså ifølge Adler både historisk autenticitet og politisk relevans – lidt ligesom Grand Danois' ellers helt anderledes moderne jazzrock til VS-festivalen i 1979, der ifølge den anonyme festivalgæst i 1979 havde for lidt med socialisme at gøre. Og helt uden for nummer var den finere kompositionsmusik, som stadig prægede meget af Århus festuge og tiltrak en stor del af kommunens kulturmidler. Til et venstrefløjsarrangement af denne art var den

¹⁵ Se f.eks. Søren Schmidt: 'Politisk arbejde – ikke et reelt alternativ til diskodans og-musik. Interview med Karen Borgnakke og Hans Jørgen Nielsen', *Modspil. Tidsskrift for musikpolitik – kritiske musikstudier – kritisk musikpædagogik* nr. 4, 1979, s. 39-54.

¹⁶ Klichés sætliste til festivalen er anført her: <https://www.hug-info.dk/kliche/div/setlister.htm> (tilgået 4.7.2025).

¹⁷ Henrik Adler: 'Musikkonsum til 1. Maj', *Byens fri blad* nr. 13, 7.5.1982, s. 14.

derimod så godt som utænkelig og blev regnet for borgerlig, i det mindste i kulturel forstand, hvis ikke også politisk.¹⁸

Til sammenligning kunne rockmusikken synes at signalere en langt højere grad af autenticitet og relevans. Siden sen-1960'ernes ungdomsoprør havde rockmusikken været et kerneelement i en oprørs-, autenticitets- og ungdomsæstetik, der retrospektivt også blev ført tilbage til 1950'ernes tidlige rock'n'roll-stil. Det betød langt fra, at al rockmusik var eller i vide kredse blev opfattet som venstreorienteret i sig selv, eller at den som genre var hævet over kritik på venstrefløjen. Der havde også lydt skarpe venstrefløjskritikker af rockmusikkens individualistiske og macho-kulturelle tendenser.¹⁹ Men rockens æstetisering af rebelskhed og kunstnerisk og/eller social autenticitet gav grundlag for at se affiniteter mellem dens stiludtryk og venstrefløjskritikker af social undertrykkelse, udbytning, fremmedgørelse og falskhed – og i praksis store overlap mellem de generationer og sociale grupper, der i slutningen af 1970'erne identificerede sig med henholdsvis rockmusik og venstrefløj.

Samtidig udtrykte musikprogrammet til VS-festival 1979 – og de mange tilsvarende politiske begivenheder med musik i centrum – en retræte fra de forudgående års mere eklatante politisering af de æstetiske former. Det nu nedlagte københavnske rockorkester Røde Mors væsentligste arvtager, Jomfru Ane Band, var ikke på plakaten. Og ikke mindst kvindebevægelsens første orkestre fra midten af 1970'erne og frem havde lagt vægt på ikke at skabe professionel vellyd og ophøjet scenefremstilling, men derimod at bryde skel ned mellem scene og sal, mellem musikudøvelse og publikum – for at etablere et egalitært, politisk defineret fællesskab omkring musikken.²⁰ I 1979 var den tilgang allerede ved at være fortid, ikke kun til VS-festivalen, men også blandt kvindemusikerne.²¹ Ganske vist var der ingen solistnavne med stjernestatus på festivalens program, men kun bands, dvs. fællesskaber blandt musikerne. Men musikken havde – som den anonyme festivaldeltager fremhævede med begejstring – *professionel* karakter. Og den blev præsenteret i relativt traditionelle rammer, som distinkt sceneprodukt. Også på venstrefløjen skulle nu lyde og virke godt, spillet af musikere, hvis evner hævdede sig betydeligt over gennemsnittet i publikum. Musikken var i høj grad kerneattraktionen.

Et åbent rum med mange rytmer

I modsætning til andre festivaler var aktiviteterne på Tangkrogen til VS-festival gratis. Arrangørernes indtægter skulle udelukkende komme fra salg af øl, klistermærker, aviser osv., og festivalen foregik i et åbent rum, uden indhegning. Navnlig det sidste hæftede vores åbenbart festivalerfarne øjenvindne sig ved:

¹⁸ Se f.eks. 'Festugen 1977: 50.000 til rytmisk musik', *Århus Folkeblad* 21.5.1977.

¹⁹ Se f.eks. 'Pikrok', *Politisk Revy* nr. 169, 19.3.1971,

²⁰ Se f.eks. Røde Wilma: 'Om at være en socialistisk kvindegruppe', *Modspil* nr. 2, s. 40-42.

²¹ Se f.eks. Ellen Enggaard: 'Kvindemusikken er død – den længe level!', *Modspil* nr. 22, s. 34-38.

[Det var også] mægtigt at være fri for det ulækre hegn, vi kender så godt fra Roskilde og DKU-festivaler og alle mulige andre steder. Det gjorde det hele mere frit og afslappet – også at der ingen pigtråd var mellem scenen og publikum. Pigtråd skaber afstand. Og de ældre mennesker, der snusede rundt inde på pladsen med hund i snor, ville vi aldrig have set, hvis der havde været hegn og entré.²²

Pigtråd mellem scenen og publikum var en omstridt nyskabelse på Roskildefestival det år. DKU-festivalen i Århus var indhegnet, så kun betalende publikummer kunne komme ind, men af pressebillederne at dømme var der intet tilsvarende hegn foran scenen der. Fraværet af hegn og entrébetalning til VS-festivalen blev for deltageren ikke desto mindre til et tegn på en væsensforskel. VS-festivalen forekom skribenten at være et særligt åbent, demokratisk, inkluderende og inviterende festivalrum, kun løseligt indrammet af bannere og politiske boder – og med en trods alt tættere forbindelse mellem musikere og publikum end vanligt til festivaler af denne størrelse. Selv når musikken var i centrum og afgrænset til sceneområdet signalerede VS en mindre autoritær, mere åben og lighedsorienteret opfattelse af socialistisk kultur, end denne deltager oplevede på DKU's tilsvarende festival. Dermed kunne Tangkrogen ikke blot trække publikum til sig, men også skabe et fællesskab omkring musikken, der kunne opleves som en sanselig forening omkring antiautoritære socialistiske normer – et lille, midlertidigt socialistisk rum på en plads, der til daglig ellers ikke knyttede sig særligt til venstrefløj.

Samtidig blev festivalen dog et koncentrat af politiske og kulturelle forbindelser ud i både det lokale politisk-kulturelle liv og en langt mere omfattende, international bølge af ungdommens selvstændiggørelse, politiske radikaliserende og identifikation med rytmisk musik siden slutningen af 1960'erne – hvis ikke længere tilbage endnu. VS-festival blev én af flere tilbagevendende ytringer af en lokal modoffentligheds udøvelse af globale socialistiske normer som sprækker af mulige fremtider i en endnu kapitalistisk omverden.

Her var altså tale om rytmer i to forskellige og dog forbundne betydninger: musikkens markant gentagne taktslag og den lokale venstrefløjs mere eller mindre tilbagevendende politisk kulturelle begivenheder. For datidens århusianske venstrefløj og rytmiske musikmiljø kunne de musikalske og de sociale rytmer dog synes at forene sig i en broget, polyrytmisk og mangefacetteret bestræbelse på at forene politisk kamp og menneskelig nydelse imod det omgivende samfunds tvangs- og pligtstrukturer. Imod det omgivende, kapitalistiske samfunds faste rytmer kunne her opstå modrytmer af såvel politisk kamp som erfaringer af andre livsmuligheder i et forandret samfund. Den franske filosof Henri Lefebvre udviklede fra midten af 1900-tallet og flere årtier frem begreber om sådanne stridende temporaliteter inden for det moderne samfundsliv som henholdsvis lineære og cykliske rytmer, der ifølge ham eksisterede side om side i det moderne hverdagsliv og ikke mindst kom til udtryk i omstridte konstruktioner af sociale rum – som Tangkrogen, en kommunalt bestyret græsplæne, der ved denne lejlighed for en stund dannede ramme om alternative samværsformer og livsrytmer.

²² 'Her er musikken'.

1970'ernes århusianske og danske venstrefløjskredse benyttede ikke selv disse begreber om sociale temporaliteter og spatialiteter – heller ikke i det begrænsede omfang, de kredse interesserede sig for Lefebvres tanker om byudvikling og hverdagsliv. Både i praktiske handlinger og i dele af deres tankegods kredsede store dele af datidens venstrefløj dog om så nært beslægtede principper, at Lefebvres begreber bliver oplagte som redskaber til at fortolke ikke blot datidige tanker og diskurser, men også implikationer af datidige sociale praksisser, ikke mindst i de tætte relationer mellem musik og politik.

Livsudfoldelsens politik

For eksempel kunne én af initiativtagerne til *Århus Folkeblad*, journalisten Niels Westberg, i et politisk-refleksivt personligt tilbageblik samme år lægge vægt på begrebet *livsudfoldelse* som kernen i et alternativt, bredere politikbegreb. Mennesket var ikke kun et i snæver forstand politisk eller arbejdende dyr, understregede han, men også "et følsomt dyr, et leende dyr og (...) et seksuelt dyr".²³ Sådanne orienteringer mod livserfaringer og sanseligheder som

Tidslinje: politiske festivaler i Århus, 1976-85

Sol-festival, Stadionhallen 19. november 1976, arr. Organisationen til Oplysning om Atomkraft (OOA)

Jysk kvindefestival, Tangkrogen 21.-22. maj 1977, arr. frivillige kvinder

Rockfestival, Botanisk Have 28.-29. maj 1977, arr. Danmarks Kommunistiske Ungdom (DKU)

Sommerfestival, Botanisk Have 21.-22. maj 1978, arr. Venstresocialisterne (VS)

Jysk kvindefestival, Tangkrogen 27.-28. maj 1978, arr. frivillige kvinder

Jysk kvindefestival, Tangkrogen 26.-27. maj 1979, arr. frivillige kvinder

VS sommerfestival, Tangkrogen 25.-26. august 1979, arr. VS

Rockfestival, Engen (mellem Tangkrogen og Friheden) 16.-17. juni 1979, arr. DKU

Jysk kvindefestival, Tangkrogen 30. maj-1. juni 1980, arr. frivillige kvinder

Århus Festival, Åhavevej 21.-22. juni 1980, arr. DKU og Kommunistiske Studenter (KOMMS)

Jysk kvindefestival, Tangkrogen 30.-31. maj 1981, arr. frivillige kvinder

Rockfestival, Hørhaven 21.-22. juni 1981, arr. DKU og KommS

Affaldsrock, Moesgaard Strand 15. september 1981, arr. OOA

Jysk kvindefestival, Tangkrogen 29.-30. maj 1982, arr. Kvindefronten

VS-festival, Moesgaard Strand 5.-6. juni 1982, arr. VS

Rockfestival, Åbrinkvej 19.20. juni 1982, arr. DKU og KommS

Rock mod Atomkraft, Moesgaard Strand 5. september 1982, arr. OOA

Rock mod raketterne, Moesgaard Strand 18.-19. juni 1983, arr. DKU og KommS

Rock mod Atomkraft Moesgaard Strand 4. september 1983, arr. OOA

Jysk kvindefestival, Tangkrogen 2.-3. juni 1984, arr. frivillige kvinder

VS-festival, Ferdinands Plads (Marienlund) 4.-5. juni 1983, ar. VS

Rock mod Atomkraft, Moesgaard Strand 1. september 1984, arr. OOA

Rock mod Atomkraft, Moesgaard Strand 13. juni 1985, arr. OOA

²³ Niels Westberg m.fl.: *Livsstykker. Fem historier til det nye venstres almanak*, Århus: Modtryk 1979, s. 58.

væsentlige sfærer for socialistisk politik var vokset frem i løbet af 1970'erne, ikke mindst i forlængelse af såvel venstrefløjskritikker af det borgerlige samfunds fremherskende offentlighedsformer som kvindebevægelsens insisteren på, at også privatlivets forhold var politiske.

Disse politikforståelser var ganske vist til stadighed omstridte, også på den politiske venstrefløj. Nogle venstrefløjsstrømninger ville i stedet fastholde traditionelle strategiske orienteringer mod arbejderne som arbejdere og kritiserede interessen for livserfaringer og alternativ livsudfoldelse som selvoptagethed hos venstrefløjsaktivister fra de sociale 'mellemlag'.²⁴

Set fra nutidens langt mere kommercialiserede og i vidt omfang afpolitiserede populærmusikalske kultur, hvis dominerende historiske tilbageblik for det århusianske musiklivs vedkommende snarere koncentrerer sig om udviklingen af 1980'ernes popstjernestatus for nogle få udvalgte, kan alt dette synes fjernt. Og dog gik det nu i vidt omfang fortrængte politiske festivalliv i Århus ikke alene forud for disse senere fænomener. I tilbageblik kan det også udpeges som et led i et større kompleks af historiske forudsætninger for Århus' i dag mytologiserede popmusikliv. De elementer af modrytmisk livsudfoldelse, som fik et tilspidset udtryk i de politisk arrangerede musikfestivaler i Århus fra slutningen af 1970'erne, kan desuden siges at være et væsentligt aspekt ved musik- og festivallivets appel i almindelighed. Og meget tyder på, at det aspekt atter er ved at træde tydeligere frem igen. Efter de seneste års køns- og seksualpolitiske markeringer i den populære musik er fulgt et væld af politiske markeringer, ofte stærkt omstridte. I skrivende stund bølger der heftige offentlige diskussioner om protester på Roskilde Festival 2025 – for ikke at nævne Glastonbury Festival få dage forinden – mod den israelske krigsførelse i Gaza.

²⁴ Se f.eks. journalistens bemærkelsesværdigt kritiske spørgsmål til tre af bidragyderne til bogen *Livsstykker* i artiklen 'Livsstykker – politik og privatliv på venstrefløjen', *Århus Folkeblad* 22.2.1979.